

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Практикум для самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальностями галузі знань Д «Бізнес, адміністрування і право»

Електронний ресурс

УДК 334.7
О-75

Рецензенти:

Тетяна Бабан – к.е.н., доцент кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету;

Наталія Дуна – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 10 від 21 травня 2025 року)*

О 75 **Основи підприємництва** : практикум для самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями галузі знань Д «Бізнес, адміністрування і право» [Електронний ресурс] / уклад. Є. В. Лісеній. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 28 с.)

Практикум призначений для підготовки та проведення практичних робіт з дисципліни «Основи підприємництва» з метою навчання студентів методам прийняття ефективних економічних рішень в умовах господарчої невизначеності іизику та оволодіння засобами профілактики і мінімізації економічних ризиків в діяльності підприємства.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей галузі знань Д «Бізнес, адміністрування і право».

УДК 334.7

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025
© Лісеній Є. В., уклад., 2025

ЗМІСТ

<i>ПЕРЕДМОВА</i>	4
<i>Практична робота № 1</i> Сутність, види та порядок реєстрації підприємницької діяльності.	5
<i>Практична робота № 2</i> Аналіз внутрішньої та зовнішньої середовища підприємства.	8
<i>Практична робота № 3</i> Аналіз витрат та прибутку підприємства.	11
<i>Практична робота № 4</i> Оподаткування підприємства.	14
<i>Практична робота № 5</i> Методи оцінки ефективності капіталовкладень.	17
<i>Практична робота № 6</i> Документообіг під час здійснення підприємницької діяльності.	21
ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ	26

ПЕРЕДМОВА

Сучасні економічні умови потребують від майбутніх фахівців у сфері бізнесу, адміністрування та права не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й здатності до практичного застосування підприємницьких навичок. Успішна адаптація до швидкозмінного ринкового середовища, прийняття ефективних рішень та управління ресурсами вимагають розвинутого стратегічного мислення, аналітичних здібностей і креативного підходу.

Практикум *"Основи підприємництва"* розроблений з метою формування у здобувачів вищої освіти ключових компетентностей у сфері підприємницької діяльності. Він охоплює основні аспекти започаткування та ведення бізнесу, зокрема реєстрацію підприємницької діяльності, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, оцінку економічної ефективності, особливості оподаткування, методи управління фінансовими та матеріальними ресурсами.

Запропоновані у практикумі завдання сприяють набуттю практичних навичок щодо проведення аналізу ринкових умов, розрахунку фінансових показників, оцінки інвестиційної привабливості та управління ризиками. Значна увага приділяється розвитку критичного мислення, вміння працювати в умовах невизначеності та швидко адаптуватися до нових викликів підприємницького середовища.

Практикум відповідає робочій програмі навчальної дисципліни *"Основи підприємництва"* та орієнтований на забезпечення професійної підготовки здобувачів освіти відповідно до сучасних вимог ринку праці для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей галузі знань D Бізнес, адміністрування і право. Він буде корисним як студентам бакалаврського рівня, так і всім, хто цікавиться основами підприємництва та прагне розвинути навички ефективного управління бізнесом у динамічному конкурентному середовищі.

Автор сподівається, що даний практикум стане надійним помічником у професійному становленні майбутніх підприємців і управлінців.

Практична робота № 1

Сутність, види та порядок реєстрації підприємницької діяльності.

Мета: оволодіння знаннями та навичками необхідними для реєстрації підприємницької діяльності.

Теоретична частина

Підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством.

Суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) можуть бути:

- громадяни України, інших держав, особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності;
- юридичні особи всіх форм власності, встановлених Законом України "Про власність";
- об'єднання юридичних осіб, що здійснюють діяльність в Україні на умовах угоди про розподіл продукції.

Види та організаційні форми підприємств. Залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів:

- приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності);
- спільне комунальне підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами - суб'єктами співробітництва.

Види господарських товариств. До господарських товариств належать: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства.

1. Акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом.
2. Товариством з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів.
3. Товариством з додатковою відповідальністю є господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну

відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

4. Повним товариством є господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.
5. Командитним товариством є господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладками (вкладники).

Учасниками повного товариства, повними учасниками командитного товариства можуть бути лише особи, зареєстровані як суб'єкти підприємництва.

Для державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності - юридичної особи подаються такі документи:

- рішення власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу про створення юридичної особи (крім приватного підприємства). Якщо власників або уповноважених ними органів два і більше, таким рішенням є установчий договір, а також протокол установчих зборів (конференції) у випадках, передбачених законом;
- статут, якщо це необхідно для створюваної організаційної форми підприємництва;
- реєстраційна картка встановленого зразка, яка є водночас заявою про державну реєстрацію;
- документ, що засвідчує сплату власником (власниками) внеску до статутного фонду суб'єкта підприємницької діяльності в розмірі, передбаченому законом;
- документ, що засвідчує внесення плати за державну реєстрацію;
- при створенні відкритих акціонерних товариств (крім відкритих акціонерних товариств, створених у процесі приватизації та/або корпоратизації) подається засвідчений Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіт про наслідки підписки на акції.

Громадяни, які мають намір здійснювати підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, подають реєстраційну картку встановленого зразка, яка є водночас заявою про державну реєстрацію, копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера фізичної особи - платника податків та інших обов'язкових платежів і документ, що засвідчує внесення плати за державну реєстрацію.

Завдання 1.1.

Самостійно заповніть таблицю:

№	Види господарських товариств	Переваги господарського товариства	Недоліки господарського товариства
1.	Товариство з обмеженою відповідальністю		
2.	Товариство з додатковою відповідальністю		
3.	Повне товариство		
4.	Акціонерне товариство		
5.	Командитне товариство		

Завдання 1.2.

Зробіть перелік основних етапів створення власного господарського товариства за наступними кроками:

1. Придумайте найменування для своєї організації.
2. Визначтесь з юридичною адресою ТОВ.

3. Виберіть коди діяльності за КВЕД.
4. Визначте розмір статутного капіталу ТОВ.

Завдання 1.3.

Підготуйте необхідні документи для створення ТОВ:

- реєстраційна картка встановленого зразка, яка є водночас заявою про державну реєстрацію;
- рішення власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу про створення юридичної особи (крім приватного підприємства). Якщо власників або уповноважених ними органів два і більше, таким рішенням є установчий договір, а також протокол установчих зборів (конференції) у випадках, передбачених законом;
- статут.

статут, якщо це необхідно для створюваної організаційної форми підприємництва;

Завдання 1.4.

Чи вірні такі твердження (так/ні):

1. Підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку?
2. Суб'єктами підприємницької діяльності в Україні можуть бути тільки громадяни України.
3. Підприємство може діяти лише на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи)?
4. Учасниками повного товариства можуть бути лише особи, зареєстровані як суб'єкти підприємництва?
5. Статут є необхідним документом для здійснювати підприємницької діяльність без створення юридичної особи?
6. Для державної реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю необхідно подати реєстраційну картку встановленого зразка (Форми 2)?
7. Громадяни, які мають намір здійснювати підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, подають реєстраційну картку встановленого зразка (Форми 2)?
8. Товариства з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості?
9. Товариством з додатковою відповідальністю є господарське товариство у якому його учасники не несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників?
10. В Україні державній реєстрації підлягають лише відкриті акціонерні товариства?

Контрольні питання для самоперевірки

1. Якою є основна мета здійснення підприємницької діяльності?
2. Назвіть, хто може бути суб'єктами підприємницької діяльності?
3. Назвіть основні види та організаційні форми підприємств?
4. Назвіть відмінності між товариством з обмеженою відповідальністю, товариством з додатковою відповідальністю та повним товариством?
5. Назвіть відмінності між командитним товариством та акціонерним товариством?
6. Назвіть переваги та недоліки між здійсненням підприємницької діяльності зі створенням юридичної особою та без створення юридичної особи?
7. Які документи подаються для державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності?

Практична робота № 2

Аналіз внутрішньої та зовнішньої середи підприємства.

Мета: оволодіння знаннями необхідними для аналізу внутрішньої та зовнішньої середи підприємства.

Теоретична частина

Кожне підприємство як система має зовнішню та внутрішню структури.

Внутрішня структура підприємства – це логічний взаємозв'язок і взаємозалежність рівнів управління та підрозділів, побудована в такій формі, яка дає змогу найефективніше досягати цілей організації.

Існують дві великі групи організаційних структур:

1. Механістичні структури (їх ще називають ієрархічними, формальними, бюрократичними, класичними, традиційними) характеризуються жорсткою ієрархією влади в компанії, формалізацією правил і процедур, централізованим прийняттям рішень, об'єктивними критеріями добору кадрів, об'єктивною системою винагороди. Вони функціонують як чітко злагоджений механізм. До цього типу належать лінійна, функціональна структури та їхній симбіоз — лінійно-функціональна й дивізіональні структури управління.

2. Органічні (адаптивні) структури мають розмиті межі управління, невелику кількість рівнів управління, характеризуються слабким чи помірним використанням формальних правил і процедур, децентралізацією прийняття рішень, амбіційною відповідальністю, неформальними міжособистісними стосунками. До них належать матричні, проектні, множинні й тому подібні організації, що вирізняються великою гнучкістю у взаємодії із зовнішнім середовищем¹⁰.

Зовнішня структура включає споживачів, конкурентів, постачальників, фінансові організації та урядові установи.

Одним з основних методів аналізу споживачів є сегментація ринку.

Сегментація ринку – це поділ ринку на групи споживачів (сегменти) певних товарів і послуг відповідно до якісних особливостей їх потреб і попиту. Для кожного сегмента розробляються унікальні, специфічні товари. Сегментація проводиться з метою орієнтування фірми на конкретні вимоги та вподобання споживачів, захоплення фірмою тих сегментів, де існують великі потенційні можливості стабільного попиту, відсутня конкуренція. Чим чіткіше проведено сегментацію, тим повніше задовольняються потреби цільової групи споживачів¹².

Критерії сегментування ринку – це специфічні характеристики того чи іншого сегменту ринку який необхідно виділити із загальної чисельності споживачів продукту для активізації діяльності підприємства на ринку. Існують наступні характеристики сегментування споживчого ринку:

1) Кількісні межі – до них відноситься ємність сегмента, тобто, скільки продуктів і якої вартості можуть бути на ньому реалізовані відповідно до структури споживчого попиту, що склалася: чисельності реальних і потенційних споживачів; площі сегменту; ресурсів, які потрібно задіяти для роботи в одному сегменті.

2) Доступність сегмента – можливість освоєння каналів розподілу й збуту продукту з врахуванням стану розвитку конкуренції на ринку.

3) Інформаційне насичення сегмента – можливість отримати необхідну ринкову інформацію для створення банку даних щодо сегмента.

4) Стабільність сегмента – стійкість потреби щодо пропозиції продукту.

5) Дохідність та прибутковість сегмента – як правило, у зарубіжній практиці оцінка здійснюється на основі стандартних показників: середня норма прибутку, середній дохід на вкладений капітал, розмір дивідендів на акцію.

Одним з основних методів аналізу конкурентів є метод аналізу «ціна-якість» під час застосування якого можливо виявити основні стратегії конкурентів та вільні зони ринку, незаймані конкурентами.

При використанні цього методу ціна служить засобом позиціонування даного товару серед товарів конкурентів. Існують наступні цінові стратегії цього методу (таблиця 2.1):

Таблиця 2.1.

Цінові стратегії методу «ціна - якість».

Висока	1.Стратегія переваг	2.Стратегія глибинного проникнення на ринок	3.Стратегія преміальних націнок
Середня	6.Стратегія доброякісності	5.Стратегія середнього рівня	4.Стратегія показового блиску
Низька	7.Стратегія дешевих товарів	8.Стратегія завищеної ціни	9.Стратегія «пограбування»
Ціна Якість	Низька	Середня	Висока

Цінові стратегії 3, 5 і 7 – стратегії середнього ціноутворення, можливо одночасно використовувати на одному і тому ж ринку. Вони ілюструють диференціацію ціни залежно від рівня якості. Умовою одночасного використання даних цінових стратегій є лише наявність відповідних сегментів ринку, які виявляють попит на різні за якістю і ціною продукції.

Цінові стратегії 1, 2 і 6 – стратегії заниженого (проникаючого) ціноутворення є різними варіантами цінової стратегії, націленої на витіснення конкурента з діагональних позицій 3, 5, 7 (жовтої зони). Це стратегії створення цінових переваг, під час використання яких пропонується товар тієї самої якості, але за більш прийнятними цінами.

Цінові стратегії 4, 8, 9 – стратегії завищеного ціноутворення ілюструють завищення цін щодо корисного ефекту продукції. Якщо фірма використовує такі стратегії в умовах розвинутого ринку, її клієнти відчують себе скривдженими, введеними в оману, що, безсумнівно, зашкодить репутації фірми.

Завдання 2.1.

Відтворіть схематично внутрішню структур власного підприємства та основні зв'язки між її підрозділами.

Завдання 2.2.

Проаналізуйте основних постачальників ресурсів для вашого підприємства та самостійно заповніть таблицю 2.2.

Таблиця 2.2.

№	Постачальник (назва, місце знаходження, контактні данні для зв'язку)	Ціна товарів/послуг	Якість товарів/послуг	Термін постачання	Інші умови постачання
1					
...					
n					

Завдання 2.3.

Проаналізуйте основних конкурентів вашого підприємства. Самостійно заповніть таблицю 2.3. та графік «Ціна-якість» (Рисунок 2.1.), визначте, яку стратегію використовує конкурент. Позначте на карті місцезнаходження конкурентів та вашої компанії.

Таблиця 2.3.

№	Конкурент (назва, місце знаходження, контактні данні для зв'язку)	Ціна товарів/послуг	Якість товарів/послуг	Доля ринку конкурента	Інша важлива інформація
1					
...					
n					

Рисунок 2.1. Графік «ціна-якість»

Завдання 2.4.

Проаналізуйте основних споживачів вашого підприємства та самостійно зробіть сегментацію ринку. Заповніть таблицю 2.4.

Таблиця 2.4.

№	Сегмент ринку (портрет споживача)	Основні потреби споживача (товари/послуги, які споживач купує)	Необхідна кількість товарів/послуг за місяць одному споживачеві	Ціна товарів/послуг (середня ціна на ринку)	Кількість споживачів на ринку
1					
...					
n					
ЗАГАЛЬНА ЕМНІСТЬ РИНКУ:					

Контрольні питання для самоперевірки

1. Опишіть сутність та основні складові зовнішньої та внутрішньої середовища підприємства.
2. Назвіть основні типи організаційних структур підприємства?
3. Назвіть основні елементи зовнішньої структури підприємства?
4. Охарактеризуйте критерії сегментування ринку?
5. Розкрийте основні цінові стратегії середнього ціноутворення?
6. Розкрийте основні цінові стратегії завищеного ціноутворення?
7. Розкрийте основні цінові стратегії заниженого (проникаючого) ціноутворення?

Практична робота № 3 Аналіз витрат та прибутку підприємства.

Мета: оволодіння методами необхідними для аналізу витрат та прибутку підприємства.

Теоретична частина

Економічний або чистий прибуток – це те, що залишається після вирахування всіх економічних витрат – явних і неявних витрат на заробітну плату, ренту і позичковий відсоток і, крім того, нормального прибутку – із загального доходу підприємства. Економічний прибуток може бути або додатним, або від’ємним (збитки).

Надлишок доходу (виручки) над економічними витратами є економічним прибутком.

У мікроекономічному аналізі виділяють наступні види виручки підприємства:

1. Сукупна виручка (TR) – це загальна виручка від продажу всього обсягу продукції. :

$$TR = Q \times P, \quad (3.1.)$$

де, Q – кількість товару,

P – ціна товару.

2. Середня виручка (ATR) – це відношення сукупної виручки до кількості проданої продукції:

$$ATR = TR/Q = P, \quad (3.2.)$$

3. Гранична виручка (MR) – це приріст валової виручки, що відбувся завдяки продажу додаткової одиниці товару:

$$MR = \Delta TR / \Delta Q, \quad (3.3.)$$

Платежі, які повинен зробити виробник за всі використані ресурси, формують економічні витрати підприємця.

У мікроекономічному аналізі виділяють наступні види витрат підприємства:

1. Постійні витрати (FC – Fixed Cost) – це витрати, що не залежать від обсягів виробництва продукції.

Основні види постійних витрат:

- відсотки за кредит;
- орендна плата;
- амортизація;
- капітальний ремонт;
- податки;
- страхові внески;
- витрати на управління.

2. Змінні витрати (VC – Variable Cost) – це вартість змінних ресурсів, які використовуються для виробництва заданого обсягу продукції, тому ці витрати залежать від випуску продукції.

Основні види змінних витрат:

- витрати на сировину;
- оплата праці;
- витрати на паливно-мастильні матеріали;
- витрати на електроенергію.

Витрати виробництва або сукупні витрати (TC – Total Cost), – це вартість усіх видів ресурсів, які витрачають для виготовлення певної кількості продукції:

$$TC = FC + VC \quad (3.4)$$

3. Середні постійні витрати (AFC – Average Fixed Cost) – це кількість постійних витрат виробництва (FC), що припадає на одиницю виробленої продукції (Q).

4. Середні змінні витрати (AVC – Average Variable Cost) – це кількість змінних витрат виробництва (VC), що припадає на одиницю виробленої продукції (Q).

5. Середні сукупні витрати (ATC – Average Total Cost) – це кількість сукупних витрат виробництва (TC), що припадає на одиницю виробленої продукції (Q). Середні сукупні витрати (ATC або AC) можна розрахувати як суму середніх постійних і середніх змінних витрат.

6. Граничні витрати (MC) – це приріст сукупних витрат внаслідок виробництва додаткової одиниці продукції.

$$MC = \Delta TC / \Delta Q = \Delta TVC / \Delta Q \quad (3.5.)$$

Визначення конкурентного обсягу виробництва для підприємства зазначені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

**Визначення конкурентного обсягу виробництва
в короткостроковому періоді.**

Запитання	Сукупний принцип порівняння (TR і TC)	Граничний принцип порівняння (MR і MC)
Чи треба фірмі виробляти продукцію?	Так, якщо $TR > TC$ або $TR < TC$ на величину меншу за FC	Так, $P \geq AVC$
Яку кількість продукції слід виробляти, щоб максимізувати прибуток?	Виробляти таку кількість, за якою перевищення TR над TC максимальне або коли перевищення TC над TR мінімальне	Виробляти тоді, коли $MR = P = MC$
Чи принесе виробництво економічний прибуток?	Так, якщо $TR > TC$, ні, якщо $TR < TC$	Так, якщо $P > ATC$, ні, якщо $ATC > P$

Завдання 3.1.

Розрахуйте постійні витрати (FC) за місяць на вашому підприємстві та самостійно заповніть таблицю 3.2.

Таблиця 3.2.

№	Витрати	Одиниця виміру	Кількість	Ціна за одиницю	Сума
Постійні витрати (FC):					
1					
2					
...					
n					
ЗАГАЛЬНА СУМА:					

Завдання 3.2.

Розрахуйте змінні витрати (VC) за місяць для кожного сегменту ринку (завдання 2.4.) на вашому підприємстві та самостійно заповніть таблицю 3.3.

Таблиця 3.3.

№	Витрати	Одиниця виміру	Кількість	Ціна за одиницю	Сума
Змінні витрати (VC):					
1					
2					
...					
n					
ЗАГАЛЬНА СУМА:					

Завдання 3.3.

Розрахуйте очікувані доходи від кожного сегменту за місяць. Данні про споживачів візьміть за таблиці 2.4. та самостійно заповніть таблицю 3.4.

Таблиця 3.4.

№	Сегмент ринку	Ціна одиниці продукції, грн..	Фактичний обсяг реалізації, од. за місяць	Обсяг реалізації, грн.. за місяць	Питома вага обсягу реалізації кожного виду продукції в загальній виручці, %.
1					
2					
...					
n					
ЗАГАЛЬНА СУМА:					

Завдання 3.4.

Розрахуйте очікуваний прибуток вашого підприємства за місяць до оподаткування.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Дайте визначення чистому прибутку підприємства?
2. Назвіть та дайте визначення основним видам виручки підприємства?
3. Назвіть основні види постійних витрат підприємства?
4. Назвіть основні види змінних витрат підприємства?
5. При яких обставинах фірмі треба виробляти продукцію?
6. Як розрахувати яку кількість продукції слід виробляти, щоб максимізувати прибуток?
7. При яких обставинах виробництво принесе економічний прибуток?

Практична робота № 4 Оподаткування підприємства.

Мета: оволодіння необхідними навичками та знаннями для розрахунку податків підприємства.

Теоретична частина

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій³.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим Кодексом порядку, становить податкову систему України. В Україні встановлюються загальнодержавні та місцеві податки та збори.

До загальнодержавних належать податки та збори, що встановлені Податковим Кодексом і є обов'язковими до сплати на усій території України, крім випадків, передбачених Податковим Кодексом. До загальнодержавних податків належать:

1. податок на прибуток підприємств;
2. податок на доходи фізичних осіб;
3. податок на додану вартість;
4. акцизний податок;
5. екологічний податок;
6. рентна плата;
7. мито³.

До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим Кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. До місцевих податків належать:

1. податок на майно;
2. єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

1. збір за місця для паркування транспортних засобів;
2. туристичний збір³.

Якщо на підприємстві використовується наймана праця, то за кожного співробітника підприємство нараховує та сплачує наступні податки (таблиця 4.1.)

Таблиця 4.1

Податки на найманих працівників

	ПДФО	ВЗ	ЄСВ
Повна назва податку	Податок на доходи фізичних осіб	Військовий збір	Єдиний соціальний внесок
Ставка податку	18 %	5 %	22 %
Нараховує і сплачує роботодавець	Утримання з зарплати працівника	Утримання з зарплати працівника	Нараховує і сплачує роботодавець

*інформація таблиці 4.1. актуальна на час публікації практикуму.

Системи оподаткування України. В Україні діє дві системи оподаткування: загальна та спрощена. Основні характеристики податкових систем наведені у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2.

Податкові системи України

	Основна система	Спрощена система		
		1 група	2 група	3 група
Фізичні особи підприємці				
Ставка податку	18 % від прибутку	до 10 % від мінімального прожиткового мінімуму	до 20 % від мінімальної заробітної плати	3 % від доходу з ПДВ 5 % від доходу без ПДВ
Обсяг доходу яких протягом календарного року не повинно перевищувати підприємство	Без обмежень	167 мінімальних заробітних плат	834 мінімальних заробітних плат	1167 мінімальних заробітних плат
Використання праці найманих осіб	Без обмежень	Не використовують працю найманих осіб	До 10 осіб	Без обмежень
Можливість бути платником ПДВ	Є можливість бути платником ПДВ	Немає можливості бути платником ПДВ	Немає можливості бути платником ПДВ	Є можливість бути платником ПДВ
Юридичні особи				
Ставка податку	18 % від прибутку			3 % від доходу з ПДВ 5 % від доходу без ПДВ
Обсяг доходу яких протягом календарного року не повинно перевищувати підприємство	Без обмежень	Юридична особа не може бути платником 1ї групи спрощеної системи	Юридична особа не може бути платником 2ї групи спрощеної системи	1167 мінімальних заробітних плат
Використання праці найманих осіб	Без обмежень			Без обмежень
Можливість бути платником ПДВ	Є можливість бути платником ПДВ			Є можливість бути платником ПДВ

*інформація таблиці 4.2. актуальна на час публікації практикуму.

Особливою є 4та група єдиного податку використовувати яку можуть сільськогосподарські товаровиробники, а саме:

а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків;

б) фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України "Про фермерське господарство".

Завдання 4.1.

Розрахуйте податки на заробітню плату згідно зі схемою внутрішньої структури (завдання 2.1.) на вашому підприємстві та самостійно заповніть таблицю 4.3.

Таблиця 4.3.

№	Співробітник (посада)	Заробітна плата співробітника	ПДФО	ВЗ	ЄСВ	До виплати працівникові
1						
2						
...						
n						
ЗАГАЛЬНА СУМА:						

Завдання 4.2.

Розрахуйте податки за місяць на вашому підприємстві для спрощеної системи оподаткування (2ї групи) згідно даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3).

Завдання 4.3.

Розрахуйте податки за місяць на вашому підприємстві для спрощеної системи оподаткування (3ї групи) згідно даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3).

Завдання 4.4.

Розрахуйте податки за місяць на вашому підприємстві для основної системи оподаткування згідно даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3).

Контрольні питання для самоперевірки

1. Дайте визначення податковій системі України?
2. Які податки належать до загальнодержавних податків?
3. Які податки та збори належать до місцевих податків?
4. Назвіть та основні податки на найманих працівників?
5. Назвіть ставку податку та інші особливості основної системи оподаткування?
6. Назвіть ставку податку та інші особливості 1ї та 2ї групи спрощеної системи оподаткування?
7. Назвіть ставку податку та інші особливості 3ї групи спрощеної системи оподаткування?

Практична робота № 5 Методи оцінки ефективності капіталовкладень.

Мета: оволодіння необхідними методами розрахунку точки беззбитковості та строку окупності капіталовкладень.

Теоретична частина

Основним показником оціни ефективності капіталовкладень є термін або строк їх окупності.

Строк окупності – це такий період, який необхідний для відшкодування капітальних вкладень інвестиційним прибутком, одержаним завдяки здійсненню цього проекту.

Для розрахунку строку окупності використовують наступну формулу:

$$CO = K / П \quad (5.1.)$$

де, CO – строк окупності капіталовкладень;

K – сума капіталовкладень;

П – очікуваний середній прибуток за звітній період.

Інвестиційний проект є економічно вигідним, якщо строк окупності значно менший від строку служби активної частини основних виробничих фондів, а також менший від фактично досягнутого строку окупності капіталовкладень у даній галузі.

Переваги показника строку окупності капіталовкладень полягають у тому, що він простий для визначення і має чіткий економічний зміст. Проте цей показник не враховує динаміки зміни в часі цінності одержуваних доходів, а також не дає відповіді на питання про ефективність проекту після досягнення строку окупності капіталовкладень. Тому його доцільно використовувати лише як допоміжний засіб для оцінки ступеня вигідності певного варіанта інвестицій¹⁴.

Вихідні дані для розрахунку інвестиційного прибутку можуть бути не досить точними через невизначеність майбутнього. Саме тому необхідно оцінити ступінь ризику при виконанні інвестиційного проекту в умовах ринкової невизначеності. Для оцінки ступеня ризику здійснення інвестиційного проекту розраховують норму або точку беззбитковості.

Під точкою беззбитковості розуміють таку виручку і такий обсяг виробництва, що забезпечує покриття усіх витрат підприємства і отримання нульового прибутку. Для розрахунку точки беззбитковості використовують три методи: метод рівняння, метод маржинального доходу та графічний метод.

Для визначення точки беззбитковості методом рівнянь застосовують наступну формулу:

$$ТБн = FC / (P - AVC) \quad (5.2.)$$

де, ТБн – точка беззбитковості в натуральному вимірі;

FC – постійні витрати;

P – ціна одиниці виробу;

AVC – середні змінні витрати.

Для визначення точки беззбитковості методом маржинального доходу застосовують наступну формулу:

$$ТБ = П\text{Вс}\text{об} / М\text{Двир} * 100\% \quad (5.3.)$$

де, ТБн – точка беззбитковості в грошовому вимірі;

ПВсоб – питома вага постійних витрат в собівартості продукції;

МДевир – частка маржинального доходу у виручці.

Маржинальний дохід – це різниця між виручкою підприємства від реалізації продукції (робіт, послуг) і сумою змінних витрат, тобто це сума постійних витрат і прибутку підприємства.

Графічний метод передбачає побудову графіка «витрати – обсяг – прибуток». (рисунок 5.1). Точка беззбитковості на графіку – це точка перетину прямих, побудованих за значеннями валової виручки і сукупних витрат. У точці беззбитковості отримана підприємством виручка дорівнює його сукупним витратам, при цьому прибуток дорівнює нулю. Виручка, що відповідає точці беззбитковості є граничною виручкою. Обсяг виробництва (продажу) у точці беззбитковості є граничним обсягом виробництва (продажу). Якщо підприємство продає продукції менше граничного обсягу продажу, то воно зазнає збитків (зона збитку), якщо більше – має прибуток (зона прибутку).

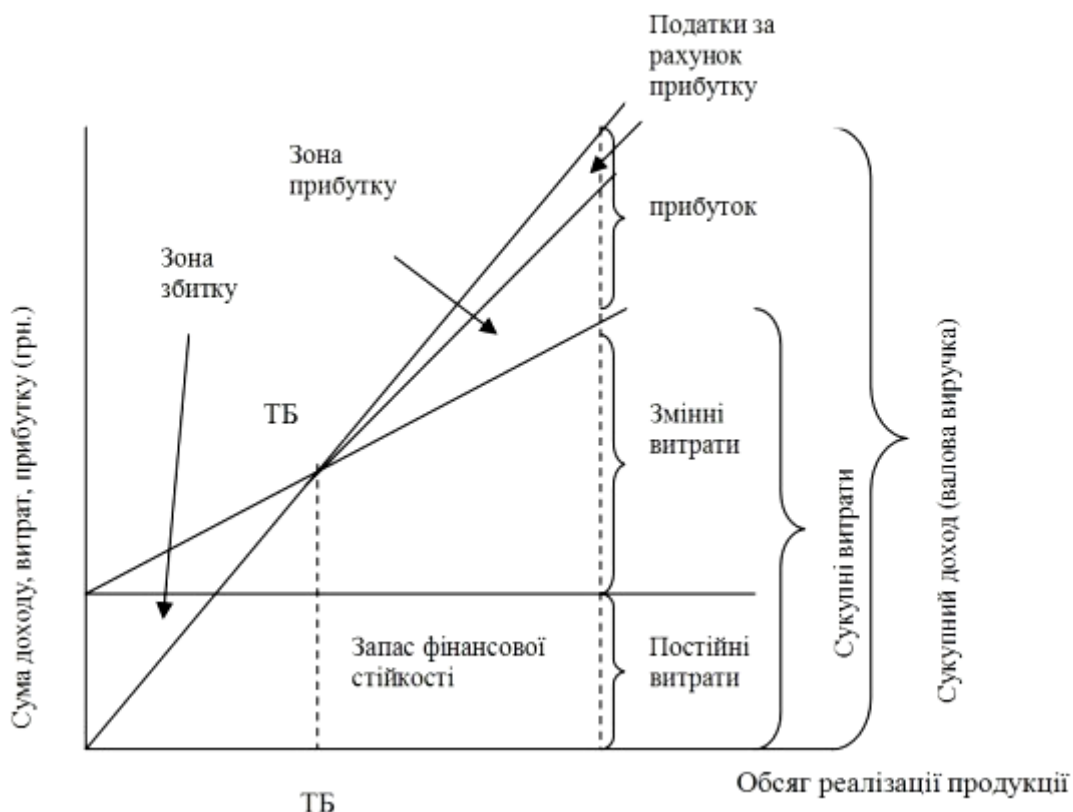

Рисунок 5.1. Модель точки беззбитковості.

Завдання 5.1.

Розрахуйте сукупні необхідні витрати (суму первинних вкладень) для відкриття підприємства згідно с даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3), даних розрахунку податків на заробітну плату (завдання 3.1), податків основної системи або Зі групи спрощеної системи на ваш вибір (завдання 3.3 або завдання 3.4). Окрім цих витрат додайте капіталовкладення для закупівлі необхідного обладнання, реєстрації підприємства, та інші витрати, які потрібні для початку діяльності підприємства. Самостійно заповніть таблицю 5.1.

Таблиця 5.1.

№	Витрати	Одиниця виміру	Кількість	Ціна за одиницю	Сума
Капіталовкладення					
1					
2					
...					
n					
ЗАГАЛЬНА СУМА:					

Завдання 5.2.

Розрахуйте точку беззбитковості вашого підприємства в натуральному вимірі методом рівнянь згідно з даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3), даних розрахунку податків на заробітну плату (завдання 4.1), податків основної системи або Зі групи спрощеної системи на ваш вибір (завдання 4.3 або завдання 4.4). Самостійно заповніть таблицю 5.2.

Таблиця 5.2.

№	Показники	Разом
1.	Фактичний обсяг реалізації (обсяг виробництва), од. за місяць (завдання 3.3.)	
2.	Вартість продукції за одиницю, грн.. (завдання 3.3.)	
3.	Виручка, грн.. за місяць (завдання 3.3.)	
4.	Змінні витрати на весь обсяг реалізації, грн.. за місяць (завдання 3.2.)	
5.	Змінні середні витрати грн.. за місяць (завдання 3.2.) (п.4 / п.1)	
6.	Постійні витрати, грн.. за місяць (завдання 3.1.)	
7.	Податки, грн.. за місяць (завдання 4.1., завдання 4.3. або завдання 4.4.)	
8.	Точка беззбитковості (п.6+п.7) / (п.2 – п.5)	

Завдання 5.3.

Розрахуйте точку беззбитковості вашого підприємства графічним методом згідно з даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3), даних розрахунку податків на заробітну плату (завдання 4.1), податків основної системи або Зі групи спрощеної системи на ваш вибір (завдання 4.3 або завдання 4.4). Самостійно побудуйте графік точки беззбитковості.

Завдання 5.4.

Розрахуйте чистий прибуток підприємства на кожен місяць згідно з даних витрат та доходів (завдання 3.1, завдання 3.2, завдання 3.3), даних розрахунку податків на заробітну плату (завдання 3.1), податків основної системи або Зі групи спрощеної системи на ваш вибір (завдання 3.3 або завдання 3.4) та даних капіталовкладень (завдання 5.1). Самостійно заповніть таблицю 5.3. та розрахуйте період окупності.

Таблиця 5.3.

№	Показники	Звітні періоди			Разом за рік
		1й місяць	2й місяць	...	
1.	Обсяг реалізації, грн.. за місяць (завдання 3.3.)				
2.	Змінні витрати на весь обсяг реалізації, грн.. за місяць				

	(завдання 3.2.)				
3.	Постійні витрати, грн.. за місяць (завдання 3.1.)				
4.	Податки, грн.. за місяць (завдання 4.1., завдання 4.3. або завдання 4.4.)				
5.	Чистий прибуток, грн.. за місяць п.1 – п.2 – п.3. – п.4				
6.	Капіталовкладення, грн.. (Завдання 5.1.)				
7.	Баланс капіталовкладень на кінець місяця, грн.. п.6 – п.5				

Контрольні питання для самоперевірки

1. Дайте визначення строку окупності інвестиційного проекту?
2. У чому полягають основні переваги показника строку окупності капіталовкладень?
3. Як розрахувати строк окупності капіталовкладень?
4. Дайте визначення точці беззбитковості?
5. Як розрахувати точку беззбитковості методом рівняння?
6. Як розрахувати точку беззбитковості методом маржинального доходу?
7. У чому полягає та графічний метод розрахунку точки беззбитковості?

Практична робота № 6

Документообіг під час здійснення підприємницької діяльності.

Мета: оволодіння необхідними званнями з оформлення документі під час здійснення підприємницької діяльності.

Теоретична частина

Майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і негосподарчими суб'єктами - юридичними особами на підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями.

Учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Господарський договір за загальним правилом викладається у формі єдиного документа, підписаного сторонами. Допускається укладення господарських договорів у спрощений спосіб, тобто шляхом обміну листами, факсограмами, телеграмами, телефонограмами тощо, а також шляхом підтвердження прийняття до виконання замовлень, якщо законом не встановлено спеціальні вимоги до форми та порядку укладення даного виду договорів.

Істотні умови господарського договору:

1. Зміст господарського договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства.

2. Господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода.

3. При укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.

4. Умови про предмет у господарському договорі повинні визначати найменування (номенклатуру, асортимент) та кількість продукції (робіт, послуг), а також вимоги до їх якості. Вимоги щодо якості предмета договору визначаються відповідно до обов'язкових для сторін нормативних документів, зазначених у статті 15 Господарського Кодексу, а у разі їх відсутності - в договірному порядку, з додержанням умов, що забезпечують захист інтересів кінцевих споживачів товарів і послуг.

5. Ціна у господарському договорі визначається в порядку, встановленому Господарським Кодексом, іншими законами, актами Кабінету Міністрів України. За згодою сторін у господарському договорі може бути передбачено доплати до встановленої ціни за продукцію (роботи, послуги) вищої якості або виконання робіт у скорочені строки порівняно з нормативними.

6. У разі визнання погодженої сторонами в договорі ціни такою, що порушує вимоги антимонопольно-конкурентного законодавства, антимонопольний орган має право вимагати від сторін зміни умови договору щодо ціни.

7. Строком дії господарського договору є час, впродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникли на основі цього договору. На зобов'язання, що виникли у сторін до укладення ними господарського договору, не поширюються умови укладеного договору, якщо договором не передбачено інше. Закінчення строку дії господарського договору не звільняє сторони від відповідальності за його порушення, що мало місце під час дії договору¹.

Існують наступні класифікації договорів за різними критеріями:

Класифікація видів договорів.

№	Критерій класифікації	Види договорів
1.	За метою:	1) на передачу майна; 2) на виконання робіт; 3) з надання послуг; 4) на заснування.
2.	За правовою метою:	1) про передачу майна у власність, повне господарське відання або оперативне управління (купівля-продаж, поставка, контракція, позика, міна, дарування, постачання енергетичних ресурсів тощо); 2) про передачу майна у тимчасове користування (майновий найом, оренда, побутовий підряд, безоплатне користування майном, лізинг тощо); 3) про виконання робіт (побутовий підряд, підряд на капітальне будівництво, на виконання проектних та розвідувальних робіт, на виконання аудиторських робіт тощо); 4) про передачу результатів творчої діяльності (авторські, ліцензійні договори, договори про передачу науково-технічної продукції тощо); 5) про передачу послуг (перевезення, страхування, доручення, комісії, схов, про посередницькі послуги, довічне утримання, кредитний договір тощо); 6) про спільну діяльність (установчий договір, угоди про науково-технічне співробітництво тощо).
3.	В залежності від економічного критерію:	1) оплатні, за якими надання однієї сторони зумовлює зустрічне майнове надання від іншої сторони. Такі договори є міновими, у яких обсяг юридичних обов'язків і розмір отримуваної взаємної вигоди (користі) є конкретним і визначеним. Ціна є зазвичай економічно обґрунтованою за співвідношеннями: якість та ціна чи пропозиція та попит. Оплатними є підприємницькі договори, що пов'язано із особливостями оподаткування. Виключенням є договір пожертви; 2) безоплатні, за якими надання проводиться тільки однією стороною без одержання зустрічного майнового надання від іншої сторони (договір дарування, безоплатного користування майном).
4.	В залежності від моменту виникнення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків у сторін:	1) консенсуальні, для укладення яких достатньо лише домовленості сторін. Суб'єктивні права й юридичні обов'язки за таким договором виникають з факту та моменту досягнення домовленості (купівля-продаж, майновий найом, підряд і ін.) та його юридичного оформлення. Консенсуальні договори залежності від строку їх дії бувають: короткострокові – строком до одного року; річні – строком один рік; середньострокові строком понад один рік і до 5 років; довготривалі – строком більше 5 років. Це має значення для господарських чи підприємницьких договорів; 2) реальні, за якими суб'єктивні права й юридичні обов'язки виникають тільки з виконанням юридичного обов'язку (моменту передачі речі). З огляду на ст. 251 ЦК України, вони можуть йменуватися терміновими (моментними).
5.	За рівнем урегульованості:	1) поійменованими є договори, які передбачені в актах цивільного законодавства: ЦК України, іншими кодифікованими актами, поточними законами, підзаконними актами. 2) непоійменовані договори (contractus innominati) створені

		<p>волевиявленням їх сторін. Їх юридична природа неоднозначна, зокрема договорів на використання праці спецконтингенту відповідно до яких виконавець надає у розпорядження замовника робочу силу із числа спецконтингенту для виконання господарських робіт на об'єктах замовника, а замовник забезпечує зайнятість наданої робочої сили та сплачує виконавця плати. За рівнем урегульованості можна видалити не поймаєні договори, які:</p> <p>а) взагалі не вказані актами цивільного законодавства;</p> <p>б) лише згадані актами цивільного та іншого законодавства;</p> <p>в) для яких вказані, але не розкриті умови (зміст) таких договорів. Для таких договорів характерна аналогія закону:</p> <p>а) взагалі загальних положень про договір;</p> <p>б) найближчого за видом та типом договорів.</p>
6.	За предметом договору чи за змістом врегульованої договором діяльності:	<p>1) речові договори. Предметом речових договорів є певна річ. Вони ще йменуються майновими;</p> <p>2) зобов'язальні договори. Предметом зобов'язальних договорів є певні дії чи бездіяльність їх сторони чи сторін.</p>
7.	За моментом виникнення зобов'язання:	<p>1) основні, які породжують суб'єктивні права та юридичні обов'язки сторін і вони слідуєть із попередніх договорів. Основний договір може бути продовжений (продлонгований);</p> <p>2) попередні чи форвардні.</p>
8.	Залежно від мотивування до укладення договору:	<p>1) вільні (волонтарні) договори, укладення яких залежить від домовленості його сторін та їх волевиявлення. Для цих договорів не застосовуються примус до укладення договору;</p> <p>2) обов'язкові (легітарні) договори, укладення яких обов'язкове для однієї чи обох сторін у силу приписів законодавства. Так, видача ордеру на житлове приміщення соціального фонду зобов'язує власника житла у встановлений строк та формі укласти договір соціального житлового найму з тим, кому був виданий ордер.</p>
9.	Залежності від специфіки участі сторін в узгодженні умов:	<p>1) взаємопогоджувані, в яких його умови встановлені виключно сторонами;</p> <p>2) про приєднання, умови яких встановлені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах і які укладаються шляхом приєднання до запропонованого договору в цілому.</p>
10.	Залежно обсягу регулювання та його галузевого спрямування:	<p>1) змішані договори. Змішаними є договори, у яких містяться елементи різних договорів і до них застосовуються правила про договори, елементи яких в них є, наприклад договір про передачу майна на збереження з наданням зберігачу права безоплатного користування майном;</p> <p>2) комплексні договори. Комплексними є договори, які врегульовані різними галузями законодавства, наприклад, цивільним та господарським. Деякі договори одночасно можуть бути змішаними і комплексними.</p>
11.	За наслідками припинення договорів:	<p>1) відновлювальні договори. До відновлювальних договорів варто віднести такі договори, після припинення яких ще певний час (в межах гарантійних строків, строків позовної давності, домовленості сторін тощо) зберігається ймовірність поновлення таких договорів взагалі чи у певній їх частині. Це забезпечує охорону прав їх сторін, зокрема прав слабкої сторони та можливість захисту порушених прав. Так приховані недоліки за договором будівельного підряду можуть</p>

		себе проявити уже після припинення відносин між його сторонами, навіть поза гарантійними строками; 2) не відновлювальні договори. Невідновлюваними є такі договори, у яких не передбачена можливість їх поновлення у майбутньому. Такий підхід надає додаткові можливості щодо знань властивостей договору, його посилить та надасть, надіємося, імпульс для подальших досліджень.
--	--	---

Особливим видом договорів, які використовуються під час здійснення господарської діяльності є трудові договори.

Трудовий договір є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін. Особливою формою трудового договору є контракт, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін.

Трудовий договір може бути:

- 1) безстроковим, що укладається на невизначений строк;
- 2) на визначений строк, встановлений за погодженням сторін;
- 3) таким, що укладається на час виконання певної роботи.

Строковий трудовий договір укладається у випадках, коли трудові відносини не можуть бути встановлені на невизначений строк з урахуванням характеру наступної роботи, або умов її виконання, або інтересів працівника та в інших випадках, передбачених законодавчими актами².

Завдання 6.1.

Самостійно складіть договір на придбання товарів або послуг, які потрібні для ведення підприємницької діяльності на вашому підприємстві згідно даних витрат (завдання 3.1, завдання 3.2). Вкажіть у договорі реквізити вашого підприємства, основні умови згідно правил структури оформлення договорів та зробіть всі необхідні супутні документи, які потрібні для здійснення операції з купівлі-продажу або надання відповідних послуг (рахунок на сплату, накладна або акт виконаних робіт та ін..).

Завдання 6.2.

Самостійно складіть трудовий договір згідно даних структури підприємства (завдання 2.1). Вкажіть у договорі реквізити вашого підприємства, основні умови згідно правил структури оформлення договорів та зробіть всі необхідні супутні документи, які потрібні для найму співробітника на підприємство (Журнал реєстрації трудових договорів, Штатний розпис, Заява від співробітника та ін..).

Завдання 6.3.

Самостійно складіть договір оренди згідно даних місцезнаходження вашого підприємства (завдання 1.2). Вкажіть у договорі реквізити вашого підприємства, основні умови згідно правил структури оформлення договорів та зробіть всі необхідні супутні документи, які потрібні для оренди нежитлового приміщення (акт прийому передачі приміщення в оренду, опис майна при здачі приміщення та ін..).

Завдання 6.4.

Чи вірні такі твердження (так/ні):

1. Чи можуть бути громадські організації учасниками відносин у сфері господарювання?
2. Чи допускається укладення господарських договорів шляхом обміну листами?
3. У сфері господарювання не можуть існувати безоплатні договори, за якими надання проводиться тільки однією стороною без одержання зустрічного майнового надання від іншої сторони?
4. Чи може бути пролонгований основний договір?
5. Чи є видача ордеру на житлове приміщення соціального фонду вільним (волюнтарним) видом договору?
6. Предметом речових договорів є певні дії чи бездіяльність їх сторін?
7. Чи відноситься підряд на капітальне будівництво до договорів на передачу майна?
8. Чи відноситься установчий договір до договорів про спільну діяльність?
9. Строком дії господарського договору є час, впродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникли на основі цього договору?
10. Чи звільняє закінчення строку дії господарського договору від відповідальності за порушення договору, що мало місце під час його дії?

Контрольні питання для самоперевірки

1. Дайте визначення господарському договору?
2. Назвіть основні істотні умови господарського договору?
3. Охарактеризуйте основні види договорів за правовою метою?
4. Охарактеризуйте основні види договорів в залежності від економічного критерію?
5. Охарактеризуйте основні види договорів за наслідками припинення договорів?
6. Дайте визначення трудовому договору?
7. Які існують трудові договори за строком укладання?

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Кодекс законів про працю України : Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Податковий кодекс України : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 01 січня 2025р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 08 березня 2024р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>
6. Статус фізичної особи - підприємця: проблеми застосування законодавства : роз'яснення Міністерства юстиції України від 14.01.2011р. № n0012323-11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-11>
7. Дубинецька П. П., Содома Р. І., Саміло А. В. (2022) Опорний конспект лекцій з дисципліни «Основи підприємництва» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання за спеціальністю 073 «Менеджмент» - Львів: ЛДУ БЖД, 2022. - 187с.
8. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
9. Крамаренко А. О. Основи бізнес-законодавства: навчальний посібник для студентів. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 172 с.
10. Мартин О. М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
11. Мікроекономіка: навч. посіб. / Г.П. Пасемко, Л.Г. Бага, Г.Є. Беседіна та ін. – Харків: ХНАУ, 2020. – 118 с.
12. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с
13. Організація бізнесу : конспект лекцій / укладачі: О. О. Павленко, С. М. Рибальченко, Ю. А. Опанасюк. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 88 с.
14. Організація підприємницької діяльності : конспект лекцій / укладачі: Ю. В. Чорток, А. В. Євдокимова. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 81 с.
15. Основи ведення сучасного бізнесу : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2021. – 110 с.
16. Основи економічної грамотності та підприємництва: навчальний посібник /Алексєєва С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Сохацька Г. В. – Житомир: "Полісся", 2021. – 248 с.
17. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.] ; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. – Житомир : ЖДТУ, 2019. – 493 с
18. Основи підприємницької діяльності : конспект лекцій [Електронний ресурс] / уклад. А. О. Крамаренко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – (PDF 52 с.)
19. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. – 515 с.
20. Підприємництво : підручник / І. В. Гонтарева. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 392 с
21. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 280 с.
22. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. О. В. Димченко; [О. В. Димченко, О. Д. Панова, В. В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 432 с.

23. Плетос С.В. Підприємницька діяльність: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2021. 121 с.
24. Стратегія сегментування ринку : Буковинська бібліотека. URL: <http://buklib.net/books/23520/>
25. Цінові стратегії : Буковинська бібліотека. URL : <http://buklib.net/books/37100/>
26. Blank, S., & Dorf, B. (2020). *The Startup Owner's Manual: The Step-by-Step Guide for Building a Great Company* (2nd ed.). Wiley.
27. Kawasaki, G. (2021). *The Art of the Start 2.0: The Time-Tested, Battle-Hardened Guide for Anyone Starting Anything* (Revised ed.). Portfolio.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Лісеній Євген Володимирович

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Практикум для самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальностями галузі знань Д «Бізнес, адміністрування і право»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 21.05.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,14. Обсяг 0,691 Мб. Зам. № 404/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна